הפורום החילוני

מחוון בדיקת ספרי לימוד לבחינת מידת ההדתה, הגלויה והסמויה, המצויה בהם

שם הספר: מפתחות לעצמאות ואחריות		כתה: ו	הוצאה: חל"ד
שנת הוצאה:2017	מהדורה: ראשונה	שמות הכותבים:אליסף תל-אור, מיה דובינסקי, שלומית הרשקוביץ-שרשבסקי	
למי מיועד? ממלכתי [בלבד] //			
ממד לבדיקה	**קריטריונים**	**תשובות ודוגמאות מילוליות**	
רשימת הנושאים בהם עוסק הספר	מפתחות לגיל מצוות; מפתחות למגילת העצמאות; מפתחות ללוח השנה העברי	הספר עוסק כמעט אך ורק במקורות דתיים אורתודוקסיים. לעיתים נדירות יש התייחסות או ציטוט ממקורות חילוניים אך גם אז נבחרים בקפידה מסרים דתיים לאומניים בעיקר. יש דילוג והעלמה של נושאים שלמים שמהותיים לתוכן העניינים. דוגמאות במסמך המצורף.	
תכנים ממקורות[1] יהודיים ו/או הקשרים דתיים [כולל התייחסות לאיורים ותמונות ולמסר שהם מעבירים: בנים ובנות; צורת לבוש; כיפה / כיסוי ראש; הפרדה מגדרית ועוד.]		**רלוונטיות לנושא / לתחום הדעת**	**מספר העמוד, המקור[2], ציטוט והסבר**
	בתוך הטקסט ובתרגול	רלוונטי	דוגמאות רבות במסמך המצורף.
		רלוונטי אך בעייתי	
		לא רלוונטי	
	בחלונות מידע	רלוונטי	
		רלוונטי אך בעייתי	
		לא רלוונטי	
	באיורים ובתמונות	רלוונטי	
		רלוונטי אך בעייתי	
		לא רלוונטי	
***תרבות יהודית ישראלית – מינון נושאים ומקורות**	יהודי דתי	נושאים:	מקורות:
	עברי – ישראלי; ציוני	נושאים:	מקורות:
	אוניברסאלי – לא יהודי	נושאים:	מקורות:
שפה	האם נעשה שימוש בשפה אמונית[3]?	כל הספר כמעט כולו אמוני שכן הוא כולל ציטוטים מהמשנה, מהתורה, מפיוטים ותפילות, וממדרשים למיניהם.	
הבחנה	האם ישנה הבחנה בין אמונות, דעות, עמדות ועובדות; הבחנה בין מיתוס למציאות[4]?	מעט מאד הבחנה. יש "מס שפתיים" בצורת: "האם לכם יש הסבר נוסף" אבל האפשרויות שנותנים לילדים לבחור מביניהם מוצגות ברוב המקרים באופן חד צדדי ומגמתי, עם משקל גדול יותר לציטוטים דתיים וימניים. דוגמאות רבות במסמך המצורף. יש חזרה כל הזמן על המסר שהתפילה והתורה הם חלקים חשובים בתרבות ובזהות היהודית. יש מזעור של התרומה של החילונים לציונות, להקמת המדינה ולחיים הציבוריים שבה.	
רמת השיח המוצע	האם הטקסטים והשאלות מאפשרים לתלמיד להטיל ספק? לערער ולהרהר אחר הנאמר? בכל נושא?	לכאורה כן אבל בפועל – לא ממש. כאשר שולחים את הילד לברר מה פרשת השבוע שלו – זה לא משאיר באמת מקום לספק או לאפשרות להיות יהודי חילוני. כאשר הנימוק של ילד ללא לעלות לתורה הוא :"אני חילוני" או "אני מפחד שאין לי קול יפה" אין באמת תוכן חילוני.	

[1] מקור: ספרי המקרא: תורה, תנ"ך; ספר האגדה; תפילה; סידור; מחזור; פיוט; תלמוד; משנה; מדרש; חז"ל; סיפור חסידי; הרמב"ם ועוד

[2] מקור: ספרי המקרא: תורה, תנ"ך; ספר האגדה; תפילה; סידור; מחזור; פיוט; תלמוד; משנה; מדרש; חז"ל; סיפור חסידי; הרמב"ם ועוד

[3] למשל: אלוקים; הקב"ה; תפילה; נס

[4] למשל: נסים כעובדה קיימת – התרחשו בעבר ומתרחשים כיום; הטבע נוצר ועוצב, כעובדה שאין מערערים עליה, על ידי אלוהים

		המשמעות היא שלהיות חילוני זה לא להיות דתי (עגלה ריקה כמובן – שלילת הדת ולא משהו אחר).
לסיכום הבדיקה		
מה מפריע לי[5]?		הספר מגמתי, חד צדדי ומציג חילוניות כריקה, מציג את הציונות כרוכבת על הגות דתית בעיקר, ממזער את התרומה של ההשכלה והציונות החילונית להקמת המדינה, ומתייחס כמעט אך ורק למקורות דתיים אמוניים כאל ההיסטוריה והתרבות של עם ישראל. אין הבחנה בין יהדות כלאום ובין יהדות כדת. יש סילוף של עובדות (למשל אלפי תלמידי הגר"א לכאורה שעלו לארץ - בפועל עלו מאות בלבד) ויש הצגה עקבית של השמאל הציוני כקיקיוני. אין דיון ביקורתי בדת, בעולם החרדי, באפליית נשים וזרים ועוד. יש מצג כאילו היהדות כולה נופת צופים, שוויוניות אחווה וצדק... יש בלבול (בכוונה) בין יהודי וישראלי. כל דבר יהודי מוצג גם כישראלי. אין כל הבחנה בין הדת ללאום. בנוסף = הכל ביהדות מוצג באור מקסים. אין מלחמות בין עדות. אין אזכור לאפלייה הבוטה כנגד נשים, לזלזול בזרמים דתיים אחרים, לשנאה שבין חסידים לליטאים, אשכנזים וספרדים, דתיים "מלידה" וחוזרים בתשובה - כולם נפלאים ושוררת הרמוניה מקסימה ומלאת ערכים חיוביים בלבד. ערכים מהיהדות - כל ערך במגילת העצמאות או כל ערך אוניברסאלי מוצג כאילו היהדות המציאה אותו .
מדוע מפריע לי?		ספר שכל מטרתו אינדוקטרינציה והצגה שגוייה של ההיסטוריה והתרבות היהודיים והישראליים, בלי שום דיון ביקורתי אמיתי. תעמולה שקרית .
מה אני מציע במקום? או בנוסף? מה חסר[6]? מה מיותר?		הספר דינו להיגנז – הוא שגוי מיסודו, הן ברמת הדיון, הן בעובדות השגויות, החד צדדיות החסרות והמגמתיות, והן בהתנשאות והזלזול מול האנשים שהקימו את המדינה, ומקיימים אותה עד היום.
דברים נוספים שלא הוזכרו במחוון וחשוב לדעתי להדגיש: מצורף מסמך מפורט למטה.		
התרשמות כללית מהספר – ראוי או לא ראוי בעיני:לא ראוי כלל		

טעויות/הטעיות –

1. עמ' 32 - לא מוצגת האפשרות של בר מצווה חילונית מהותית אלא רק - עלייה לתורה או לא - כשהלא מוצג כ"אני מפחד" או "אני חילוני אז זה לא קשור אלי" - בלי תוכן אלטרנטיבי. אינדוקטרינציה לגבי עלייה לתורה כאילו זו התרבות של כולנו. תרבות מתגבשת כל הזמן. התרבות החילונית לא כוללת עלייה לתורה. הנימוקים של הילדים שלא רוצים לעלות לתורה מגוחכים – או שאחד מפחד כי הקול שלו לא יהיה יפה, או שהוא אומר שהוא "ריק" – לא מוצגת כלל אלטרנטיבה – או שעולים לתורה או שלא, אבל אין אפשרות למשל לצקת תוכן חילוני לבר המצווה במקום עלייה לתורה
2. עמ' 34 – מנהגי קריאה בתורה. בשום מקום לא כתוב שיש גם מנהגים אחרים.
3. עמ' 35 – דיון "רך" מאד באפליית נשים ובנות – כאילו זה רק עניין של "מסורת" – "יש הסוברים שנכון שבנות יעלו לתורה בדומה לבנים ויש הסוברים שלא נכון לשנות מהמנהג שהיה נהוג במשך דורות רבים" . אין אזכור לאפלייה, לבעייתיות, אין אזכור לכך שנהוג שלא מאפשרים לילדים בעלי צרכים מיוחדים לעלות לתורה ועוד.
4. עמ' 51 – סיפור קין והבל – אין תהייה מדוע אלוהים לא שעה למנחת קין. אין אנלוגיה לסיפור של ילדים שהאב מעדיף אחד מהם.
5. עמ' 54 – אחד המדרשים מסביר שהאחים רבו על מי יתחתן עם אחותם – אין התייחסות לאיסור האבולוציוני של נישואים בתוך המשפחה
6. עמ' 74 – אזכור מינורי ביותר לחלוצים, נשמטו אזכורים לחלוצים החילוניים שעלו לארץ ובזכותם למעשה קמה המדינה. נותנים משימת כתיבה לכתוב על דמות חלוצית אבל אין שום דוגמאות רלוונטיות.

[5] נא לצרף מספרי עמודים, ציטוטים ותמונות – ניתן לצרף צילום הדף [אם מצורף בקובץ נפרד – נא וודאו שהקובץ נושא את שם הספר במלואו (כולל כתה)]

[6] למשל: דוגמאות והשוואה לתרבויות אחרות / תיאוריות שונות]

מחוון בדיקת ספרי לימוד לבחינת מידת ההדתה, הגלויה והסמויה, המצויה בהם

7. עמ' 76 – הילדים מתבקשים למצוא את הפרשה שלהם לפי התאריך לידה העברי. ומי שזה לא מעניין אותו?
עמ' 79 – בתרשים של " המסע שעבר עם ישראל מהגלות אל התקומה", שההקדמה אליו טוענת ש"אי אפשר לשים את האצבע על תאריך מסויים שבו החל תהליך שיבת עם ישראל לארצו", הקטע הבולט ביותר הוא, בחלון טקסט הגדול ביותר, ... "עליית תלמידי הגר"א" – שבו עובדות לא נכונות (לא עלו אלפי תלמידים אלא מאות בלבד), וציון העובדה שהיו דתיים. כל שאר האירועים המכוננים באמת, כמו העלייה הראשונה, הצהרת בלפור, הקונגרס הציוני ועוד – זוכים לפחות מקום בתרשים, ולא מצויינים מספרם של העולים כמו עובדת היות רובם הגדול חילונים לחלוטין. מקומה של תנועת ההשכלה נפקד כמובן מהתרשים, ארגון "חובבי ציון" לא מוזכר, וכמובן גם העלייה ה שנייה והשלישית לא מוזכרות ועוד. עשרות אלפי העולים אם לא יותר מכך בכל העליות השונות לא מוזכרים כלל במספרם או בהיותם חילונים ובעלי אידאולוגיה ציונית ברורה, ואילו תלמידי הגר"א שהיו שוליים לחלוטין בהיסטוריה הציונית היהודית והישראלית.הופכים בתרשים למובילים...
8. עמ' 80 – 81 – 3 עיתונים שמספרים על החלטת כ"ט בנובמבר. שניים ימנים (חירות והמשקיף) ואחד - "הארץ." והדיון כולו נסוב על כמה היישוב היהודי היה נגד תכנית החלוקה - עובדה לא מדוייקת. נראה כמו אינדוקטרינציה ימנית לאומנית – כאשר מדובר על הכותרת של הארץ מדגישים שהיא לא כללה את כל ההחלטה. במקום לדבר על הנקודה ההיסטורית, המאמצים הדיפלומטיים הרבים שהביאו לקבלת ההחלטה שאפשרה למעשה את הקמת המדינה, בוחרים להציג בעיקר את הצד שלא קיבל את ההחלטה (בדיוק כמו הצד הערבי, דרך אגב) – שהיה מיעוט בזמנו בארץ. הצגה שלילית ביותר, שאינה תואמת את המציאות באותם ימים.
9. עמ' 80 – בוחרים לקרוא למלחמת העצמאות "מלחמת השחרור" – שם שנוי במחלוקת וגם לא שמה הרשמי של המלחמה.
10. עמ' 85 – מזכירים את הרב מימון – כאילו זה היה החלק המרכזי בהצהרת העצמאות. אין אזכור לעובדה שכמעט כל החותמים היו חילונים גמורים, ולהצהרות החשובות של מגילת העצמאות.
11. עמ' 90 – דווקא את המגילה לא מציגים בצורה שנוחה לקריאה, בניגוד לכל המקורות הדתיים אותם מנגישים באופן נוח יותר. מודגשים רק חלקים מאד מסויימים מהמגילה - ומושמטים חלקים מהותיים בעיני לפחות - חופש דת ומצפון, נאמנות לעקרונות האומות המאוחדות, היות העם היהודי "אומה", עצמאות ממלכתית (ולא דתית), הקמת השלטונות הנבחרים והסדירים, הצהרת בלפור, השואה ועוד...
בנוסף - נבחרו 10 מתוך החותמים על המגילה - מאד מוזרה הבחירה. היחידים שמוגדרים כציונים הם... הדתיים והחרדים (ממתי יש חרדים ציונים?) ואילו לגבי מפ"ם כתוב שלא תמכו בהקמת המדינה. סילוף המציאות והצגה מעוותת כאילו לדתיים ולחרדים היה חלק משמעותי בהקמת המדינה, בעוד שבפועל הזמינו את רובם להשתתף בחתימה כדי לחבר אותם למדינה, ולא כי הם פעלו למען הקמתה.
גם הכיתוב לגבי המפלגות מעניין - הקומוניסטים קרויים "מפלגת שמאל קיצוני" בעוד שהרוויזיוניסטים נקראים: "מפלגה ימנית קיצונית" . השאלות רדודות. הן לגבי המגילה והן לגבי רשימת החותמים הנבחרת .
12. עמ' 97 – במקום להביא את "שלום רב שובך" המוכר של המשורר הלאומי -= מביאים שיר של יהודי אפגניסטאן שמדבר על חברון ורחל אמנו...
13. עמ' 100 – אברהם אבינו הוא העולה הראשון לארץ...
14. עמ' 102 – הכיתוב לגבי פרופ' קימרלינג לא מכבד בעיני. מובאות 2 דיעות בעד חוק השבות ורק אחת נגד.
15. עמ' 104 – אין כמעט אזכור לעובדה שהעליות הגדולות לא היו דתיות אלא ציוניות חילוניות, ושאילולא השואה, לא היו עולים רוב היהודים לישראל כלל. מה שהיה כתוב בתורה לא ממש שכנע אף אחד.
16. עמ' 108 – מעניין שבוחרים להגיד שהמלה דמוקרטיה לא נזכרת במגילת העצמאות, למרות שמוזכרים שם שיוקמו "שלטונות נבחרים ומוסדרים" – כלומר ברור שהכוונה היא למדינה דמוקרטית.
17. עמ' 108 – צדק – איך אפשר להתייחס לצדק כאל ערך יהודי בלי לדבר על אי הצדק שנעשה בשל ערכים יהודיים ומסורות יהודיים כמו אפליית נשים.
18. עמ' 109 – "אשר נשיא יחטא" – למה לא לדבר על הנשיא קצב, איש שומר מסורת, שאנס?
19. עמ' 111 – יצחק הרצוג לא מוזכר כיו"ר מפלגת העבודה אלא רק כחבר כנסת למרות ששימש בתפקיד זה בזמן שפורסם הפוסט שלו.
20. עמ' 115 – הצגת שחרור העבדים בשנת היובל כאילו החירות היא ערך בסיסי ביהדות היא הטעייה. ראשית מדובר רק על עבד עברי. שנית – אין חירות לנשים ביהדות.
21. עמ' 117 – באזכור חוק החזיר אין אזכור לכך שהוא לא נאכף ממזמן.

מחוון בדיקת ספרי לימוד לבחינת מידת ההדתה, הגלויה והסמויה, המצויה בהם

22. עמ' 118 – כאשר מזכירים את בגין יש לו מסגרת שלמה שמספרת על פועלו הרב. לעומת זאת לדוד בן גוריון אין כזו מסגרת!
23. עמ' 123 – מוצגים מעט מחותמי המגילה. אף איש שמאל לא נקרא ציוני. לעומת זאת יש חרדי ציוני וציוני דתי. השמיטו את יצחק בן צבי או את משה שרת, והעדיפו להזכיר אנשים פחות מהותיים בהיסטוריה של ישראל. כמעט שלא הוצגו אנשי מפא"י או מפ"ם, ובוחרים להדגיש שחלק מאנשי מפ"ם רצו מדינה דו לאומית. לא ברור עד כמה זה נכון אבל בכל מקרה הם לא מוצגים כציונים. ולא מזכירים שרוב החרדיים היו נגד הציונות.
24. עמ' 123 – אופן הכתיבה לא מקרי: הרויזיוניסטים מוצגים "המפלגה הימנית קיצונית" לעומת הקומוניסטים המוצגים כ:"מפלגת שמאל קיצוני"
25. עמ' 132 – לא מוצגים הסברים פסיכולוגיים כלל – למשל שכשחוזרים על משהו הרבה פעמים אנשים מאמינים שזה אכן קרה. ההסבר שאוהבים את התורה הוא מומצא – לא חוזרים אליה כי אוהבים אלא כי חייבים לפי הדת...
26. עמ' 137 – מוצגות הקפות. כמובן בלי נשים כי זה בבית הכנסת
27. עמ' 150 – רכיבי התרבות מוזרים ולא תואמים את המציאות המורכבת של ימינו.
28. עמ' 152 – זה למתקדמים (!) - יש מנורה שבה מוצגים המישור הלאומי והמישור המשפחתי אישי - בימין – ההיסטוריה והתרבות הכללית היהודית ישראלית. בשמאל – מה לוקחים מתרבויות אחרות, דברים חשובים שקרו לי בחיי ועוד. כמובן שהלאומי מוצג בצד ימין... והאישי (האגואיסטי? הנהנתני?) בצד שמאל (: באופן סמוי (גלוי?) השמאל הוא נהנתני ואגואיסטי ולא יהודי...
29. מגילת אסתר – אין אזכור לעובדה שושתי סירבה להיות מוצגת לראווה...
30. יציאת מצרים – אין כל דיון בעובדה שאין עדויות ארכיאולוגיות לשהות יהודים (עברים) במצרים כלל, שלא לדבר על יציאת מצרים.
31. דווקא חג שבועות וחג סוכות – החגים בעלי זיקה חקלאית – לא מוזכרים כלל בספר.

<u>חוסרים</u>

עמ' 17 – ציטוט מ"אדם אינו אלא" של טשרניחובסקי בלי המשמעויות האמיתיות של השיר ("חפשי" ועוד) . לא מסופר על גדלותו של האיש, על העובדה שעלה לארץ, על העברית המדהימה שלו, ועוד. לעומת זאת על הרמב"ן מספרים הרבה יותר (עמ' 68).

עמ' 62 – אין שום דיון בחוסר המוסריות ובאפלייה שיש בדת היהודית – כאילו הציוויים שמצוטטים הם העיקר ביהדות של ימינו...

עמ' 68 – "...וגם ילדי הענק " – אין התייחסות לציטוטים לא הגיוניים מהתנ"ך. אין ניסיון להסביר אותם. "וירשנו אותה" – הכוונה שיהרגו את תושביה – אין דיון בזכאות כלל. זו עובדה שהארץ שייכת לנו כי כתוב בתורה שאלוהים הבטיח לנו אותה.

עמ' 72 – איך אפשר לצטט "האחיכם יבואו למלחמה ואתם תשבו פה" בלי להתייחס לסוגיית גיוס חרדים? ועוד בספר שעוסק באחריות!!!!

עמ' 90 – לא מאזכרים את החלקים הבאים במגילה: "יישוב שוחר שלום" , "מביא ברכת הקידמה" "עצמאות ממלכתית " (ולא דתית) ; "הקונגרס הציוני" ; הרצל ; הצהרת בלפור ; כ"ט בנובמבר ; היות העם היהודי "אומה" ; אזכור השואה, "הקמת השלטונות הנבחרים והסדירים (כלומר – דמוקרטיים!!!)

<u>הגחכת החילונות</u>

עמ' 62 – הקומיקס שבו הילדה שואלת למה אסור לקלל חרש אם הוא במילא לא שומע